

Bouwsteen ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000

Soorten van de Vogelrichtlijn¹ voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

A034 Lepelaar² *Platalea leucorodia*, broedvogel **DEFINITIEF (4 november 2022)**

Deze bouwsteen richt zich op de Lepelaar in de hoedanigheid van broedvogel. Het grootste deel van de landelijke populatie broedt in het Waddengebied en in de zuidwestelijke Delta, waar ze voornamelijk op kwelders en in de duinen op de grond of in lage natte vegetatie broeden. Op het vaste land broeden ze in moerasgebieden (vaak op eilandjes), in struiken of bomen of op kunstmatige plekken (o.a. strekdammen, industrieterreinen). Lepelaars broeden in kolonies, vaak samen met Zilver- en Kleine Mantelmeeuwen, Aalscholvers of Kleine Zilverreigers. Het dieet bestaat zowel uit zoetwaterprooien (o.a. Stekelbaars, amfibieën en libellenlarven) als zoutwaterprooien (o.a. Garnaal en jonge Platvis). Bijna alle Nederlandse Lepelaars trekken naar Frankrijk, Spanje of Portugal, of verder richting Mauritanië en Senegal om te overwinteren. Een klein deel van de broedpopulatie, hoofdzakelijk juvenielen, blijft in Nederland. In Nederland broedt ca. 60% van de West-Europese flyway-populatie, die voorkomt van Noord-Denemarken tot Zuid-Spanje.

I. Samenvatting

Landelijk doel³

Vigerend landelijk doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minste 1.000 paren (20 kolonies van ten minste 40 paren).</i>	1.000 paren
Voorstel nieuw landelijk doel voor 2030/2050 <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minsten 920 paren, waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.</i>	920 paren
Gunstige Referentiewaarde Populatie <i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>	920 paren
Huidige populatieomvang <i>Aantal broedparen in de periode 2015-2020.</i>	3.275 paren

Voorstel voor regionale opgave

Het huidig aantal broedparen per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2030 en 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied⁴ van Rijkswaterstaat (RWS). Omdat er voor de Lepelaar als broedvogel geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave. In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Meer dan de helft van de Nederlandse Lepelaars broedt binnen de rijkswateren, met name in Natura 2000-gebied Waddenzee en de zuidwestelijke Delta.

¹Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

²Genoemd in Bijlage I van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als broedvogel en niet-broedvogel.

³Het vigerend landelijk doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

⁴Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal paren) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Lepelaar als broedvogel voor 2030 en 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang, het procentueel aandeel in de Nederlandse broedpopulatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. De verdeling van het huidige aantal paren over de regio's is als vertrekpunt gehanteerd voor de regionale opgaves. n.b. = niet bepaald. ? = onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2015-2020)	Landelijk aandeel regio (2015-2020)	Trend (2009-2020)	Voorstel regionale opgave 2030/2050
rijkswateren	1950	60%	n.b.	560
Noord-Holland	365	11%	matige toename	100
Noord-Brabant	195	6%	matige toename	55
Zuid-Holland	190	6%	matige toename	50
Overijssel	145	5%	matige toename	45
Flevoland	140	4%	onzeker	40
Zeeland	95	3%	matige toename	30
Utrecht	80	2%	matige toename	20
Friesland	80	2%	stabiel	20
Gelderland	30	<1%	?	behoud geschikte broedlocaties
Limburg	5	<1%	?	behoud geschikte broedlocaties
Landelijk	3.275	100%	matige toename	920

Prioritering

De Lepelaar bevindt zich als broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Lepelaar als broedvogel wordt als ‘gunstig’ beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	gunstig
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig
Staat van Instandhouding	gunstig

Het verspreidingsgebied is sinds het begin van de monitoring in omvang toegenomen en ook de populatie laat op de lange termijn een sterke groei zien (figuur 1, tabel 2), terwijl het huidige populatieniveau ook ruim boven de Gunstige Referentiewaarde (GRW) voor de populatie ligt, namelijk 920 paren (zie uitleg box 1, tabel 2, figuur 1). De GRW is voor de Lepelaar als broedvogel gebaseerd op het gemiddelde van de periode 1980-2010, wat voor viseters van zoete wateren wordt gezien als de Ecologisch Gunstige Referentie (EGR). Omdat er voor deze groep viseters geen korte stabiele periode te definiëren valt die als gunstige referentie kan dienen is gekozen voor het gemiddelde over een langere periode als EGR (Vogel *et al.* 2021). In de jaren vijftig was er nog enig herstel van eerdere exploitatie en rond 1980, ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn bevond de populatie zich in een dal als gevolg van waterverontreiniging. Het leefgebied is in voldoende omvang en kwaliteit aanwezig en er is geen sprake van grote knelpunten, waarmee ook het toekomstperspectief beoordeeld wordt als ‘gunstig’. In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI als ‘gunstig’ ingeschat.

Box 1. Generieke uitleg referentiewaarde

De populatietrend is in belangrijke mate sturend bij het vaststellen van de SvI. Daarnaast dient aan een Gunstige Referentiewaarde te worden getoetst:

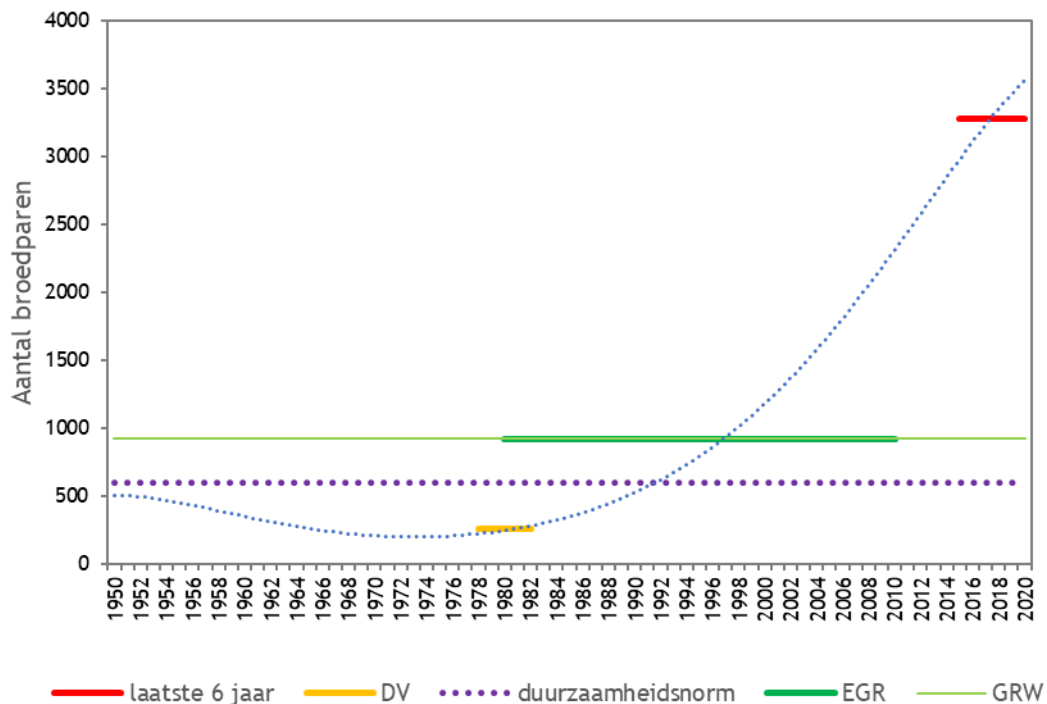
- De *Gunstige Referentiewaarde* (GRW) (ofwel *Favourable Reference Value* -FRV-) schetst de gezonde ecologische toestand van de soort. Daarbij geldt als beginsel de situatie rond 1980. Dat is het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn in 1980, de *Directive Value* (DV). Een afname na inwerkingtreding strookt niet met de bedoeling van de Vogelrichtlijn.
- Indien de situatie rond 1980 aantoonbaar niet gunstig was (bijvoorbeeld na een grote afname of als de soort daarna een herstel liet zien), dan wordt gekeken naar een *Ecologische Gunstige Referentie* (EGR). In een groot aantal gevallen zijn dat voor broedvogels de jaren vijftig zoals ook vastgesteld als referentie voor de Rode Lijst. In andere gevallen (bijvoorbeeld na een herstel) kan dit echter ook ná 1980 zijn.
- In het geval de EGR op 1950 wordt gesteld dan wordt de GRW bepaald op 90% van de toenmalige populatiestand, waarmee o.a. rekening wordt gehouden met natuurlijke fluctuaties rond deze stand; doorgaans is pas bij een afname van meer dan 10% over een lange-termijn (30 jaar) sprake van een significante afname.
- Bij onomkeerbare omstandigheden, kan de GRW naar beneden worden bijgesteld. Daarvan is bijvoorbeeld sprake bij soorten van boerenland; sinds 1960 is hier sprake van 16% afname door bebouwing.
- In sommige gevallen zijn zowel de EGR als de DV niet goed bruikbaar, bijvoorbeeld als de EGR niet kan worden bepaald, omdat er geen stabiele gunstige periode te definiëren is, omdat de populatie zich rond 1980 in een dalperiode bevond, of omdat een soort zich recent gevestigd heeft. Dan wordt teruggevallen op een duurzaamheidsnorm (alleen broedvogels) of het gemiddelde over de laatste zes jaar (nieuwe soorten). De duurzaamheidsnorm is een waarde waaronder de soort niet meer duurzaam in Nederland kan voortbestaan.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2015-2020	3.275 paren
Beoordeling korte termijntrend	2009-2020	matige toename (4,4% per jaar)
Beoordeling lange termijntrend	1990-2020	sterke toename (6,9% per jaar)
Gunstige Referentiewaarde Populatie	EGR	920 paren

Lepelaar

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de ‘Gunstige Referentiewaarde (GRW)’ voor de populatie van de Lepelaar als broedvogel is bepaald. Weergegeven zijn de Ecologisch Gunstige Referentietoestand (groen, EGR), de periode rond 1980, bij de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (geel, DV = Directive Value), de duurzaamheidsnorm (paars), de huidige populatieomvang (rood) en de GRW (lichtgroen). De blauwe stippellijn geeft de aantalsontwikkeling (aantal broedparen) weer van 1950-2020. Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar Vogel et al. (2021).

2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

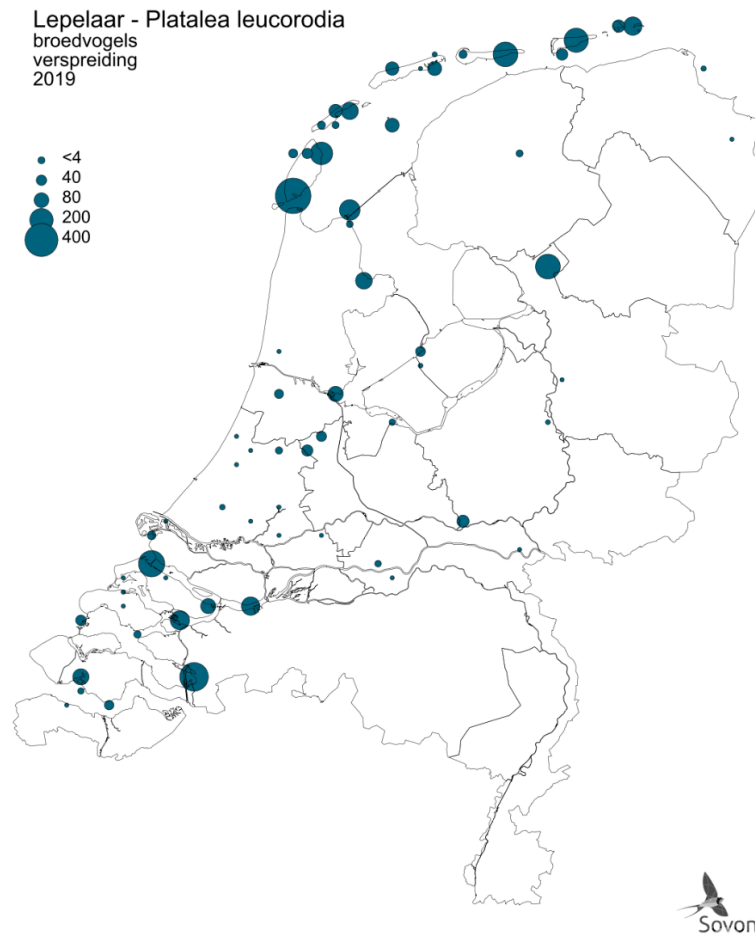
De populatieomvang overeenkomstig de GSvI bedraagt 920 broedparen. Afgezet tegen het huidige aantal (3.275 paren) betekent dit dat de populatie zich in de huidige situatie op een gunstig niveau bevindt.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

Tot in de 19^e eeuw broeden duizenden paren in Nederland, maar door exploitatie was de populatie in de eerste helft van de 20^e eeuw afgenomen tot 200-300 paar. Eind jaren zestig was de populatie (met ca. 150 paar in 1968) op een dieptepunt beland als gevolg van verontreiniging met gifstoffen waaronder pesticiden. Vanaf eind jaren zeventig is de Lepelaar begonnen aan een aanzienlijk herstel (Bijlsma *et al.* 2001). De verbeterde waterkwaliteit en de goede soortbescherming hebben hieraan bijgedragen. Waar rond 1971 slechts 200 broedparen in drie grote kolonies (Naardermeer, Zwanenwater, De Geul) en twee kleine kolonies (Boschplaat op Terschelling, Oostvaardersplassen) nestelden, nam het aantal kolonies begin de jaren tachtig toe door nieuwe vestigingen op de westelijke Waddeneilanden. In 1990 steeg het aantal Lepelaars naar 530 broedparen (10 kolonies), waarna door de extreme droogte in 1996 broedende Lepelaars in de Oostvaardersplassen uitweken naar andere plekken, met name de Waddeneilanden. Waarschijnlijk als gevolg van deze droogte waren er in 1997 21 kolonies, waarvan het merendeel in het Waddengebied en in de zuidwestelijke Delta (de Goeij 2018). Momenteel zijn er zo’n 50 vestigingen verdeeld over alle provincies, behalve Groningen en Drenthe (figuur 2). Sinds 1996 broedt meer dan de helft van de populatie Lepelaars op de Waddeneilanden; in 2019 51% van het landelijke aantal. Sinds 2001 broeden Lepelaars ook jaarlijks langs de Nederrijn, waarbij de aantallen toenemen; 88 broedparen

in 2019. De grootste kolonie ligt in de Blauwe Kamer bij Rhenen (52 paren in 2019). Verder zijn er nog vijf kleine kolonies te vinden langs de Rijntakken (Boele *et al.* 2021).

Figuur 2. Broedverspreiding van de Lepelaar in 2019. Weergegeven is het aantal broedparen per atlasblok (5x5 km) (Sovon 2021).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten

Op dit moment zijn er op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten die het behoud van de GSvI van de Lepelaar als broedvogel in de weg staan. De onderstaande analyse richt zich dan ook op behoud van de gunstige situatie.

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

- Voor de Lepelaar vormen open vochtige duinvalleien op de Waddeneilanden een belangrijk broedgebied, waarschijnlijk door het vrijwel ontbreken van grondpredatoren. Voorwaarden voor het realiseren van deze vochtige duinvalleien zijn: natuurlijke ontwikkelingen de ruimte geven, herstel grondwaterstand in gebieden waar verdroging speelt, successie tegengaan door actief beheer en effectgerichte herstelmaatregelen en het leefgebied (inclusief voldoende rust) in stand houden voor behoud van broedvogels van valleien met open water en valleien met hogere moerasplanten (riet, hoge zeggen, galigaan e.d.) (Provincie Noord-Holland 2016).
- Lepelaars zijn in het voorjaar afhankelijk van de beschikbaarheid van trekkende Driedoornige Stekelbaarzen welke vanuit zee de boezemwateren en (polder)slootjes binnenzwemmen om te paaien. Het is belangrijk dat deze Driedoornige Stekelbaarzen niet belemmerd worden in hun migratie van zout naar zoet door afgesloten doorgangen. Tegenwoordig zijn deze overgangen op veel plekken hersteld (Schutte & den Boer 1999) en is de beschikbaarheid van deze Driedoornige Stekelbaarzen toegenomen (Jager 1999). Toch is alertheid geboden, want uit onderzoek blijkt dat dit voedselaanbod in het voorjaar mogelijk een bepalende factor is voor het broedsucces en overleving van Lepelaars (Lok *et al.* 2009, zie ook kennisleemte).

- Vossen zijn de belangrijkste predatoren voor Lepelaars en hun kuikens. Wanneer predatie door Vossen een toenemend probleem wordt voor de Lepelaar, kan gedacht worden aan maatregelen, zoals het plaatsen van vossenwerende rasters. Op de Waddeneilanden komen Vossen niet voor, maar ze kunnen wel een bedreiging (blijven) vormen voor kolonies op het vaste land, zoals het Naardermeer en de Oostvaardersplassen. Door de toegenomen ontsluiting en verdroging zijn deze broedgebieden beter toegankelijk geworden voor Vossen (Lok *et al.* 2009). Mogelijk kunnen natuurontwikkelingsinitiatieven in de rijkswateren zoals Marker Wadden voor nieuwe veilige broedlocaties zorgen.
- De Lepelaar heeft grote verstoringsgevoeligheid, is schuw en vliegt snel op bij (water-)recreatie (Provincie Noord-Holland 2016). Het is belangrijk dat de rust in broedgebieden gewaarborgd wordt voor deze soort.

Regionale verschillen

Op de Waddeneilanden speelt predatie door Vossen geen rol, omdat deze predatoren daar niet voorkomen. Terwijl op het vaste land lepelaarkolonies zijn verdwenen (Naardermeer in 1988) of het aantal broedparen in de kolonie zijn gereduceerd (Zwanenwater in 2003) vanwege vossenpredatie (de Goeij 2018). In Voornes Duin heeft de Lepelaar concurrentie om ruimte met broedende Aalscholvers aldaar. Aalscholvers broeden eerder in het seizoen waardoor er minder ruimte overblijft voor Lepelaars. Daarnaast kunnen nestplekken ongeschikt raken door de uitwerpselen van Aalscholvers die hoger in de bomen broeden (Provincie Zuid-Holland 2016).

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer

In veel natuurontwikkelingsgebieden binnen het Natura 2000-netwerk en op gronden die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt gestuurd op ontwikkeling van natte natuur. Dit gebeurt op grotere schaal onder andere via de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Projecten met perspectieven voor de Lepelaar die onder de PAGW vallen liggen in de Waddenzee (verzachten randen en herstel onderwaternatuur) en het IJsselmeergebied (Oostvaardersoever).

Ontwikkelingen op biogeografische schaal

De Lepelaar staat met de status 'Least Concern' niet als bedreigd te boek in Europa (Birdlife International 2021). De soort laat een positieve populatietrend zien in zowel Nederland (Boele *et al.* 2021) als in West-Europa, waar de broedpopulatie meer dan verdubbeld is tussen 1991 en 2012. De broedpopulatie van de Lepelaar in West-Europa groeit met meer dan 5% per jaar sinds 1995 (Keller *et al.* 2020).

Kennisleemtes

Het voedselaanbod van Driedoornige Stekelbaarzen in het voorjaar is mogelijk een beperkende factor voor de populatiegroei van Lepelaars. Uit onderzoek blijkt dat de grootte van de kolonie van invloed is op het gemiddelde broedsucces; dus hoe groter de kolonie in omvang, hoe minder jongen er gemiddeld per broedpaar uitvliegen (Lok *et al.* 2009). De gemiddelde omvang van kolonies van de Lepelaar is door de jaren heen gereduceerd: van gemiddeld 2020 broedparen per kolonie in 1980, naar 60 broedparen per kolonie in 2003 (Overdijk & Horn 2005) en naar gemiddeld 44 nesten per bezette kolonie in 2020 (Sovon 2021). Ondanks dat voedselcompetitie voor de hand ligt als mechanisme die beperkend werkt op de populatiegroei, is onduidelijk in welke periode van het jaar voedsel het meest beperkend is (Lok *et al.* 2009).

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2030 en 2050

Op dit moment bevindt de Lepelaar zich in een GSvI en het toekomstperspectief is 'gunstig'. Echter alertheid is geboden want de dichtheidsafhankelijke afnames in broedsucces en overleving kunnen hun weerslag hebben op de populatieomvang. Uit een populatiemodel blijkt dat op de Waddeneilanden de broedpopulatie zich zal stabiliseren rond 1.375 paren rond 2030, doordat de jaarlijkse overleving van volwassen Lepelaars afneemt naarmate de populatie groeit (Lok *et al.* 2009). Het Waddengebied herbergt minimaal de helft van de Nederlandse populatie, maar mogelijk verschuift die verhouding onder invloed van natuurontwikkelingsprojecten waaronder in het kader van PAGW.

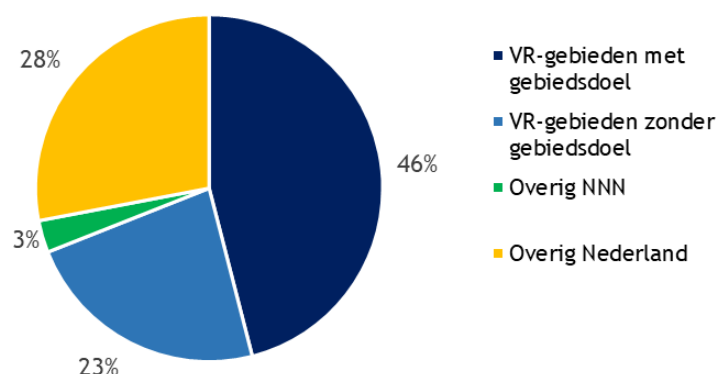
3. Advies landelijk doel en tussendoelen

De populatieomvang bij een GSvI bedraagt 920 broedparen, terwijl de huidige populatieomvang 3.275 paren betreft. De korte en lange termijntrend in aantal broedparen neemt toe en het toekomstperspectief

is als 'gunstig' beoordeeld. Het ligt mogelijk eerder voor de hand om de huidige populatie-omvang als uitgangspunt voor het landelijk doel te nemen maar mogelijk is dit een piekperiode. Dergelijke aantallen zijn in ieder geval de laatste twee eeuwen niet aanwezig geweest. Het advies is om het landelijk doel ook op 920 broedparen te stellen, een waarde die in dit verband als ondergrens beschouwd moet worden. Het toekomstperspectief is echter zodanig gunstig, dat niet gericht op uitbreiding behoeft te worden gestuurd.

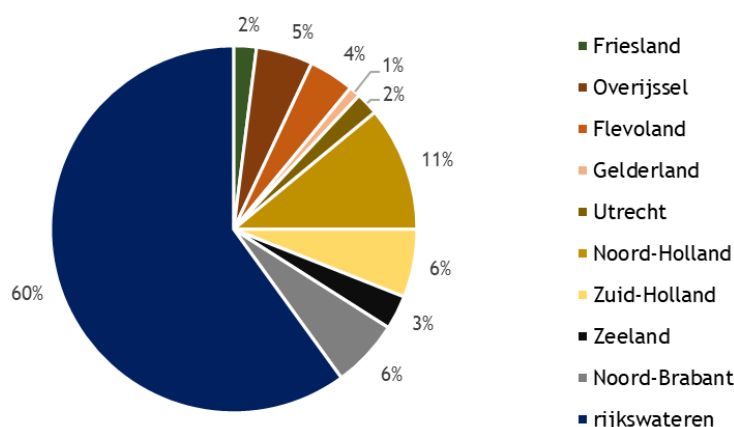
IV. Regionale opgave

In de afgelopen zes jaar broedde bijna de helft van de Nederlandse Lepelaars in Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor deze soort (figuur 3). Bijna een kwart van de populatie broedde in vogelrichtlijngebieden zonder gebiedsdoel.

Figuur 3. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2015-2020) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de Lepelaar als broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrictlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

In figuur 4 wordt de verdeling gepresenteerd over de provincies en de rijkswateren. Het provincie-aandeel is exclusief rijkswateren, de aantallen in het rivierengebied worden wel aan de provincies toegekend. Voor deze indeling is gekozen omdat provincies en RWS (rijkswateren) de voortouwnemers voor de beheerplannen zijn. Meer dan de helft van de Nederlandse broedpopulatie van de Lepelaar broedt binnen de rijkswateren. Belangrijke gebieden buiten de rijkswateren liggen met name in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Overijssel.

Figuur 4. Aanwezigheid van de Lepelaar als broedvogel in de afgelopen zes jaar (2015-2020) per provincie (exclusief rijkswateren) en in de rijkswateren. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS.

Het belangrijkste broedgebied van de Nederlandse Lepelaar bevindt zich in de Waddenzee en de Waddeneilanden, deze populatie neemt daar sterk toe vanaf 1990 (tabel 3). Andere belangrijke gebieden

voor broedende Lepelaars zijn Voornes Duin (sterke toename vanaf 1990), De Wieden (sterke toename), Duinen van Vlieland (toename) en Markiezaat (sterke toename). Het enige Natura 2000-gebied waar de aantallen sterk afnemen is Zwanenwater & Pettemerduinen. De Lepelaar komt hoofdzakelijk voor in natuurgebieden, ondanks dat in het binnenland de laatste jaren steeds meer (kleine) kolonies ontstaan buiten natuurgebieden (vaak op verlaten nesten Blauwe Reiger). Met name de Waddeneilanden en de zuidwestelijke Delta zijn van groot belang voor deze soort. Behoud van de open vochtige duinvalleien als broedgebied, met weinig verstoring, zijn belangrijke factoren voor het behoud van de GRW.

Tabel 3. De belangrijkste broedgebieden van de Lepelaar in de periode 2015-2020 alsmede overige Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel (IHD) voor deze soort. Het procentueel aandeel in de Nederlandse broedpopulatie is indicatief weergegeven. VR = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied, VR* = VR-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Lepelaar als broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), NNN = Natuurnetwerk Nederland (indien >5%), overig = overig Nederland, rw = rijkswateren (voortouwnemer RWS), IHD = huidig instandhoudingsdoel, - = geen IHD.

Gebied	Status	Regio	Aantal (paren)	Aandeel in NL	IHD (paren)
Waddenzee	VR*/HR	rw	856	26%	430
Duinen en Lage Land Texel	VR*/HR	NH	499	15%	120
Voornes Duin	VR*/HR	ZH	217	7%	110
De Wieden	VR/HR	Ov	186	6%	-
Duinen Vlieland	VR*/HR	Fr	182	6%	170
Markiezaat	VR*	NB	180	5%	20
Krammer-Volkerak	VR*/HR	rw	104	3%	30
IJsselmeer	VR*/HR	rw	90	3%	25
Hollands Diep	VR*/HR	rw	86	3%	40
Haringvliet	VR/HR	rw	82	2%	-
Markermeer & IJmeer	VR/HR	rw	55	2%	-
Oostvaardersplassen	VR*	FL	52	2%	160
Rijntakken	VR/HR	rw	49	1%	-
Veerse Meer	VR*	Z	3	<1%	12
Zwanenwater & Pettemerduinen	VR*/HR	NH	1	<1%	55
Lepelaarplassen	VR*	FL	0	0%	20

2. Advies voor regionale opgave voor 2030 en 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2030 en 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Lepelaar is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Lepelaar geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4). In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. In de meeste gevallen geldt dat de broedparen die buiten de rijkswateren broeden vaak een voedselrelatie hebben met gebieden daarbinnen, en daar ook kunnen gaan broeden (bijvoorbeeld op de Marker Wadden in plaats van in de Oostvaardersplassen). De regioaantallen buiten de rijkswateren dienen dus steeds in samenhang met gebieden daarbinnen te worden beschouwd. Meer dan de helft van de Nederlandse Lepelaars broedt binnen de rijkswateren, met name in Natura 2000-gebied Waddenzee en de zuidwestelijke Delta, hier ligt dan ook de grootste opgave.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal paren) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Lepelaar als broedvogel voor 2030 en 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang, het procentueel aandeel in de Nederlandse broedpopulatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. De verdeling van het huidige aantal paren over de regio's is als vertrekpunt gehanteerd voor de regionale opgaves. n.b. = niet bepaald. ? = onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2015-2020)	Landelijk aandeel regio (2015-2020)	Trend (2009-2020)	Voorstel regionale opgave 2030/2050
rijkswateren	1950	60%	n.b.	560
Noord-Holland	365	11%	matige toename	100
Noord-Brabant	195	6%	matige toename	55
Zuid-Holland	190	6%	matige toename	50
Overijssel	145	5%	matige toename	45
Flevoland	140	4%	onzeker	40
Zeeland	95	3%	matige toename	30
Utrecht	80	2%	matige toename	20
Friesland	80	2%	stabiel	20
Gelderland	30	<1%	?	behoud geschikte broedlocaties
Limburg	5	<1%	?	behoud geschikte broedlocaties
Landelijk	3.275	100%	matige toename	920

V. Prioritering

De Lepelaar bevindt zich als broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

Literatuur

- BIJLSMA R. G., HUSTINGS F. & CAMPHUYSEN C. J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., VAN KLEUNEN A., KOFFLIJBERG K., VERGEER J. W. & VAN DER MEIJ T. 2021. Broedvogels in Nederland in 2019. Sovon-rapport 2021/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DEINET S., IERONYMIDOU C., MCRAE L., BURFIELD I.J., FOPPEN R.P., COLLEN B. & BÖHM M. 2013. Wildlife comeback in Europe: The recovery of selected mammal and bird species. Final report to Rewilding Europe by ZSL, BirdLife International and the European Bird Census Council. London, UK: ZSL
- DE GOEIJ P. 2018. Lepelaar *Platalea leucorodia* Pp. 174-175 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018, Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- JAGER Z. 1999. Visintrek Noord-Nederlandse kustzone. Rijksinstituut voor Kust en Zee, Den Haag.
- KELLER V., HERRANDO S., VOŘÍSEK P., FRANCH M., KIPSON M., MILANESI P., MARTÍ D., ANTON M., KLVAŇOVÁ A., KALYAKIN M. V., BAUER H.-G. & FOPPEN R. P. B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- LOK T., OVERDIJK O., HORN H. & PIERSMA T. 2009. De lepelaarpopulatie van de Wadden: komt het einde in zicht? *Limosa* 82: 149-157.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- OVERDIJK O. & HORN H. 2005. Broedende Lepelaars in Nederland in 1999-2004. *Limosa* 78: 97-102.
- PROVINCIE NOORD-HOLLAND. 2016. Natura 2000-beheerplan Texel.
- PROVINCIE ZUID-HOLLAND. 2016. Beheerplan bijzondere natuurwaarden Voornes Duin.
- SCHUTTE H. & DEN BOER T. 1999. Lang leve de Lepelaar. Vogelbescherming Nederland, Zeist.

VOGEL R.L., FOPPEN R, VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M. & VAN TURNHOUT C.A.M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2021. Lepelaar. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/1440>. Geraadpleegd op 11/11/2021.